

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ**

**Державний біотехнологічний
університет**

**Факультет
менеджменту,
адміністрування та
права**

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського
спілкування» та соціально-гуманітарних
дисциплін**

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

**навчально-методичний посібник до
самостійного (дистанційного) вивчення
дисципліни**

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти денної та заочної форм
навчання спеціальності *015 Професійна
освіта (аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та
харчові технології)*

Харків – 2024

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

навчально-методичний посібник до
самостійного (дистанційного) вивчення
дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти денної та заочної форм
навчання спеціальності *015 Професійна
освіта (аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та
харчові технології)*

**Затверджено
рішенням Науково-
методичної ради
факультету
МАП ДБТУ
Протокол № 1
від 17.09.2024 р**

УДК 371.91:376

Схвалено на засіданні кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін ДБТУ
(протокол № 1 від 04.09.2024 р.)

«Інклюзивна освіта»: навчально-методичний посібник до вивчення дисц. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) уклад., Н.І. Моїсєєва, М.С. Пономарьова – Харків: ДБТУ, 2024 – 70 с.

Рецензенти:

В.М. Назарів – д-р. пед. наук, професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету

В.О. Микитюк – канд. пед. наук, доцент кафедри права та європейської інтеграції Державного біотехнологічного університету

© Моїсєєва Н.І., Пономарьова М.С. 2024

ВСТУП

Інклюзивна освіта є ключовим аспектом розвитку сучасних освітніх систем, що забезпечує рівні можливості для кожного учня, незалежно від їх фізичних, психічних або соціальних характеристик. Актуальність цієї дисципліни зумовлена потребою в створенні навчальних середовищ, які адаптовані до різноманітних потреб учнів і забезпечують доступність освіти для людей з обмеженими можливостями, сприяючи їхній соціальній інтеграції.

Інклюзивна освіта передбачає залучення учнів з особливими освітніми потребами до загального навчального процесу, з урахуванням необхідних адаптацій в методах викладання та навчальних матеріалах. Педагоги повинні бути підготовленими до використання різних підходів і технік, що дозволяють задовольняти індивідуальні потреби учнів. Створення інклюзивного середовища включає не тільки фізичні умови, але й

важливу роль соціальної та психологічної підтримки.

Цей процес вимагає активної співпраці між педагогами, батьками та іншими фахівцями, а також розробки спеціалізованих методичних стратегій та інструментів для роботи з учнями, що мають особливі освітні потреби.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка ефективності інклюзивного навчання є важливим етапом, що дозволяє коригувати методи навчання та підвищувати якість освітнього процесу для кожного учня.

Таким чином, інклюзивна освіта не лише створює рівні умови для навчання, але й є важливим елементом розвитку суспільства, де кожна людина має право на доступну освіту та соціальну інтеграцію. Вивчення інклюзивної освіти є необхідним для підготовки майбутніх педагогів до роботи в умовах сучасного освітнього середовища, що передбачає включення різноманітних учнів.

Метою курсу є формування у студентів комплексу професійних знань з теоретичних основ і сучасного досвіду інклюзивної освіти як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи. Визначити поняття «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Ознайомитися з історією спеціальної освіти та інклюзії. Основні принципи інклюзивної освіти. Розглянути інклюзію як стратегію міжнародного та українського законодавства.

Основні результати навчання:

Інтегральна компетентність

К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності

К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

Програмні результати навчання

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузей стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України

Основні теми курсу «Інклюзивна освіта»:

Тема 1: Основи інклюзивної освіти.
Принципи та моделі інклюзивної освіти.
Інклюзивне середовище та його елементи

Тема 2: Особливості навчання учнів з
різними видами інвалідності.

Тема 3: Роль педагогів у впровадженні
інклюзивної освіти

Тема 4: Адаптація освітнього процесу
для учнів з особливими освітніми
потребами

Тема 5: Робота з батьками в
інклюзивному навчанні

Тема 6: Інклюзивні педагогічні
стратегії та методики

Тема 7: Підготовка шкільних
колективів до роботи в інклюзивному
середовищі

Тема 8: Моніторинг і оцінка
ефективності інклюзивної освіти

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Тема 1: Основи інклюзивної освіти.
Принципи та моделі інклюзивної освіти.
Інклюзивне середовище та його елементи**

1.1. Поняття інклюзивної освіти

- Визначення та принципи інклюзивної освіти.
- Інклюзивне навчання в порівнянні з традиційними методами освіти.
- Переваги та виклики інклюзивної освіти для учнів та педагогів.
- Законодавче забезпечення інклюзивної освіти в Україні та в світі.

1.2. Філософія інклюзивної освіти

- Підхід до освіти як основа рівних можливостей для всіх дітей.
- Роль інклюзивної освіти у соціалізації учнів.
- Міжнародний досвід у розвитку інклюзивної освіти.
- Інклюзивна освіта як частина стратегії сталого розвитку.

1.3. Принципи та моделі інклюзивної освіти

- Принципи доступності, рівності та різноманітності.
- Моделі інклюзивного навчання (повна інклюзія, часткова інклюзія, комбіноване навчання).

- Моделі інклюзії в різних країнах світу.
- Адаптація навчальних програм до потреб учнів з особливими освітніми потребами.

1.4. Інклюзивне середовище та його елементи

- Створення фізичного та психологічного середовища для інклюзивного навчання.
- Участь шкільного колективу (вчителів, асистентів, психологів) у забезпеченні інклюзивного середовища.
- Використання сучасних технологій для підтримки учнів з особливими потребами.
- Роль батьків та громади у створенні інклюзивного середовища.

Тема 2: Особливості навчання учнів з різними видами інвалідності

2.1. Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями слуху

- Особливості сприймання та розвитку учнів з порушеннями слуху.

- Адаптація навчальних матеріалів для учнів з порушеннями слуху.
- Використання жестової мови та інших комунікаційних методів.
- Психологічні аспекти роботи з учнями з порушеннями слуху.

2.2. Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями зору

- Стратегії навчання для учнів з порушеннями зору.
- Використання технічних засобів підтримки (брайлеві принтери, спеціалізоване програмне забезпечення).
- Роль асистентів у навчальному процесі.
- Психологічні проблеми адаптації учнів з порушеннями зору.

2.3. Інклюзивне навчання для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату

- Адаптація фізичних умов для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату.
- Психологічні та соціальні аспекти навчання учнів з порушеннями рухових функцій.

- Інклюзивні технології для допомоги у навчанні учнів з обмеженою рухливістю.

- Підтримка в організації мобільності та участі учнів у навчальному процесі.

2.4. Інклюзивне навчання для учнів з аутизмом та іншими психічними порушеннями

- Специфіка навчання дітей з аутизмом в умовах інклюзії.

- Використання структурованих середовищ та методик для учнів з аутизмом.

- Роль психолога в освітньому процесі для дітей з психічними порушеннями.

- Підготовка та підтримка учнів із психічними порушеннями в соціалізації та навчанні.

Тема 3: Роль педагогів у впровадженні інклюзивної освіти

3.1. Педагогічна майстерність у інклюзивному навчанні

- Вимоги до професіоналізму вчителя в умовах інклюзивної освіти.

- Методи та стратегії викладання для учнів з особливими освітніми потребами.
- Адаптація освітніх програм для інклюзивного навчання.
- Формування інклюзивної педагогічної культури у викладачів.

3.2. Співпраця вчителів, асистентів, психологів та інших спеціалістів

- Роль команди педагогів в інклюзивному процесі.
- Співпраця з фахівцями (логопеди, дефектологи, психологи).
- Крос-функціональна взаємодія для забезпечення інклюзивної освіти.
- Методики організації командної роботи в інклюзивних класах.

3.3. Розвиток комунікативних навичок педагогів у інклюзивному навчанні

- Особливості комунікації з учнями з особливими освітніми потребами.
- Психологічна підтримка учнів та їхніх сімей.

- Роль вчителя в розвитку соціальних навичок учнів з особливими потребами.

- Підготовка педагогів до роботи з різними типами дітей з особливими потребами.

3.4. Підвищення кваліфікації педагогів у сфері інклюзивної освіти

- Програми підвищення кваліфікації для вчителів інклюзивних класів.

- Навчальні курси та тренінги для педагогів по інклюзивних методиках.

- Роль професійних організацій у розвитку інклюзивної освіти.

- Міжнародні дослідження та програми для розвитку педагогічних компетенцій у інклюзивному навчанні.

Тема 4: Адаптація освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами

4.1. Адаптація навчальних матеріалів

- Методики адаптації підручників, посібників і навчальних ресурсів для учнів з особливими потребами.
- Використання цифрових технологій для адаптації матеріалів.
- Розробка спеціальних дидактичних матеріалів для учнів з порушеннями зору та слуху.
- Способи адаптації мовного матеріалу для учнів з мовними порушеннями.

4.2. Організація інклюзивного уроку

- Підготовка уроків, що враховують потреби всіх учнів.
- Інтерактивні методи навчання для інклюзивних класів.
- Стратегії адаптації навчальної діяльності під інклюзивні умови.
- Оцінка результатів навчання в інклюзивному класі.

4.3. Адаптація навчального простору

- Організація фізичного простору для комфортного навчання учнів з особливими потребами.
- Використання спеціальних засобів навчання та допоміжних технологій.

- Роль асистентів в адаптації простору та навчального середовища.
- Визначення умов для мобільності учнів з фізичними обмеженнями.

4.4. Оцінка результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами

- Методики оцінювання та моніторингу успішності учнів з особливими потребами.
- Спеціалізовані тести та інструменти для оцінки розвитку учнів в інклюзивних класах.
- Врахування індивідуальних особливостей під час оцінки.
- Формувальна та підсумкова оцінка в інклюзивному навчанні.

Тема 5: Робота з батьками в інклюзивному навчанні

5.1. Роль батьків у процесі інклюзії

- Важливість співпраці педагогів з батьками учнів з особливими потребами.
- Залучення батьків до процесу навчання і виховання.
- Взаємодія батьків з учителями та асистентами.

- Формування позитивного ставлення батьків до інклюзивної освіти.

5.2. Інформаційно-консультативна підтримка батьків

- Роль консультативних центрів та онлайн-ресурсів у підтримці батьків.
- Семінари та тренінги для батьків учнів з особливими потребами.
- Розробка програм для навчання батьків технікам підтримки дітей вдома.
- Психологічна підтримка батьків у процесі адаптації до інклюзивного навчання.

5.3. Взаємодія з родинами з різних соціальних груп

- Соціальні та культурні особливості взаємодії з родинами учнів з особливими потребами.
- Урахування різноманіття сімейних структур та підходів до підтримки.
- Роль соціальних працівників у підтримці сімей учнів.
- Спільні програми з громадськими організаціями для покращення життя сім

Тема 6: Інклюзивні педагогічні стратегії та методики

6.1. Індивідуалізація навчання для учнів з особливими освітніми потребами

- Підходи до індивідуалізації навчального процесу.
- Методи створення індивідуальних навчальних планів для учнів з особливими потребами.
- Роль вчителя в розробці індивідуальних завдань та адаптацій для кожного учня.
- Використання індивідуального підходу для покращення навчальних досягнень учнів.

6.2. Диференціація навчання в інклюзивному класі

- Підходи до диференціації навчання для учнів з різними рівнями розвитку.
- Методи роботи з групами учнів у межах інклюзивного класу.
- Використання різних стратегій для навчання учнів з різними здібностями та потребами.

- Психологічні аспекти диференціації навчання.

6.3. Інтерактивні методи навчання в інклюзивних класах

- Використання ігор, дискусій та колективних проєктів для розвитку навичок учнів.
- Роль творчих підходів у навчальному процесі.
- Застосування мультимедійних та інтерактивних технологій в інклюзивних класах.
- Оцінка ефективності інтерактивних методів у навчанні учнів з особливими потребами.

6.4. Інклюзивні методики навчання та їх адаптація до різних предметів

- Впровадження інклюзивних методик у викладання різних навчальних дисциплін.
- Особливості адаптації матеріалів та методів для предметів, таких як математика, література, природничі науки.
- Інтеграція інклюзивних методик у предмети з технічної спрямованості.

- Підготовка учнів до освоєння базових та складних предметів у інклюзивному середовищі.

Тема 7: Підготовка шкільних колективів до роботи в інклюзивному середовищі

7.1. Професійна підготовка педагогів до роботи в інклюзивному навчанні

- Спеціалізовані курси та тренінги для вчителів інклюзивних класів.
- Вимоги до педагогічних компетенцій для ефективного навчання учнів з особливими потребами.
- Роль педагогічних асистентів у підготовці шкільних колективів.
- Формування інклюзивної культури серед педагогів.

7.2. Навчання адміністрації та керівництва шкіл щодо інклюзивного навчання

- Підготовка адміністративного персоналу до управління інклюзивним навчальним процесом.
- Розробка стратегій управління для забезпечення інклюзивності в школі.

- Створення внутрішніх політик та процедур, спрямованих на інтеграцію учнів з особливими освітніми потребами.

- Роль керівників у розвитку інклюзивної освіти в межах навчального закладу.

7.3. Психологічна підтримка педагогічних колективів в інклюзивних закладах

- Психологічне консультування вчителів, які працюють з учнями з особливими потребами.

- Використання психологічних тренінгів для зниження стресу та подолання труднощів у роботі.

- Роль шкільного психолога у формуванні комунікації та підтримки серед педагогічного колективу.

- Рішення конфліктів та підтримка емоційного клімату в колективі.

7.4. Роль батьків та громади в інклюзивному навчальному процесі

- Партнерство між школою, батьками та громадськими організаціями.

- Роль батьків у адаптації та підтримці учнів з особливими потребами.

- Програми для залучення батьків до освітнього процесу.
- Співпраця з громадськими організаціями для підтримки інклюзивних ініціатив.

Тема 8: Моніторинг і оцінка ефективності інклюзивної освіти

8.1. Методи оцінки інклюзивного навчання

- Визначення критеріїв для оцінки успішності учнів в інклюзивному середовищі.
- Оцінка знань, навичок та розвитку учнів з особливими освітніми потребами.
- Методи моніторингу та зворотного зв'язку для учнів та батьків.
- Стратегії оцінки та корекції навчального процесу на основі результатів моніторингу.

8.2. Аналіз результатів інклюзивного навчання та їх вплив на соціалізацію учнів

- Оцінка соціальних навичок учнів після участі в інклюзивному навчанні.

- Вивчення ефективності інклюзивного навчання в контексті розвитку комунікаційних здібностей.
- Психологічний аналіз адаптації учнів до інклюзивного середовища.
- Вплив інклюзивного навчання на зниження стигматизації учнів з особливими потребами.

8.3. Використання сучасних технологій для моніторингу результатів навчання в інклюзивних класах

- Використання програмних засобів для збору даних про успішність учнів.
- Оцінка ефективності цифрових інструментів для збору та аналізу даних в інклюзивному навчанні.
- Роль аналітичних платформ у покращенні якості навчального процесу.
- Порівняльний аналіз результатів тестувань учнів в інклюзивних та традиційних класах.

8.4. Розробка рекомендацій щодо удосконалення інклюзивної освіти на основі результатів моніторингу

- Підготовка рекомендацій для вдосконалення методів навчання на основі моніторингових даних.
- Роль педагогічних колективів у впровадженні змін, що відповідають потребам учнів.
- Співпраця з батьками та громадськими організаціями для корекції підходів до навчання.
- Використання результатів моніторингу для розробки нових педагогічних стратегій.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

**Тема 1. Основи інклюзивної освіти.
Принципи та моделі інклюзивної освіти.
Інклюзивне середовище та його елементи**

Завдання:

У вашій школі планується впровадження інклюзивної освіти для учнів з порушеннями слуху та зору. Створіть план дій для адміністрації та педагогічного колективу, який забезпечить рівні можливості для таких учнів. Врахуйте

матеріальні, технічні та організаційні аспекти, а також вимоги до підготовки педагогів.

Запитання:

- Які інклюзивні стратегії можна застосувати в цьому випадку?
- Які ресурси потрібно залучити для забезпечення інклюзивності?
- Як забезпечити ефективну комунікацію між усіма учасниками процесу?

Тема 2. Особливості навчання учнів з різними видами інвалідності

Завдання:

У класі є учень з порушенням слуху, учень з аутизмом та учень з фізичними обмеженнями (пересувається на інвалідному візку). Створіть інклюзивний урок на тему "Рослини і їх середовище" для цих учнів.

Запитання:

- Які методи навчання будуть найбільш ефективними для кожного з учнів?
- Як адаптувати матеріали для учня з порушенням слуху?

- Які спеціальні засоби навчання слід використовувати для учня на інвалідному візку?

- Як допомогти учню з аутизмом інтегруватися в групову діяльність?

Тема 3. Роль педагогів у впровадженні інклюзивної освіти

Завдання:

Ви працюєте вчителем інклюзивного класу. Учень з аутизмом не хоче брати участь у груповій роботі та відмовляється спілкуватися з однокласниками. Як ви організуєте роботу з учнем та з усім класом?

Запитання:

- Які педагогічні стратегії можна застосувати для роботи з таким учнем?

- Як заохотити його до співпраці з іншими учнями?

- Як залучити однокласників до підтримки учня в процесі навчання?

Тема 4. Адаптація освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами

Завдання:

У вашому класі навчається учень з порушеннями зору. Він має труднощі з читанням стандартних підручників та іншими текстами. Як ви адаптуєте навчальний процес для цього учня, щоб він міг брати участь у навчанні на рівних з іншими учнями?

Запитання:

- Які адаптовані методи навчання ви будете використовувати для цього учня?
- Які допоміжні технології можуть полегшити навчання?
- Як адаптувати матеріали для учня з порушеннями зору (наприклад, підручники, тести)?

Тема 5. Робота з батьками в інклюзивному навчанні

Завдання:

Батьки учня з інтелектуальними порушеннями не хочуть погоджуватися на інклюзивне навчання для своєї дитини, вважаючи, що вона не буде мати успіху в такому середовищі. Як ви побудуєте комунікацію з батьками, щоб змінити їхню точку зору?

Запитання:

- Які аргументи можна використовувати для переконання батьків у користі інклюзивної освіти?

- Як забезпечити підтримку батьків під час адаптації дитини до інклюзивного класу?

- Як організувати консультації та підтримку для батьків в процесі адаптації?

Тема 6. Інклюзивні педагогічні стратегії та методики

Завдання:

Ви проводите урок на тему "Тварини та їх середовище" для інклюзивного класу, де є учень з порушеннями слуху та учень з порушеннями рухової активності. Як ви організуєте урок?

Запитання:

- Які методи навчання ви застосуєте для учня з порушеннями слуху?

- Як адаптуєте навчальний матеріал для учня з фізичними обмеженнями?

- Як забезпечити активну участь всіх учнів у роботі класу?

Тема 7. Підготовка шкільних колективів до роботи в інклюзивному середовищі

Завдання:

У вашій школі впроваджено інклюзивне навчання. Створіть план тренінгу для педагогічного колективу, щоб підготувати вчителів до роботи з учнями з особливими потребами.

Запитання:

- Які ключові теми потрібно включити в тренінг для педагогів?
- Як організувати тренінг, щоб залучити всіх учасників?
- Як оцінити ефективність тренінгу для підготовки вчителів до інклюзивної освіти?

Тема 8. Моніторинг і оцінка ефективності інклюзивної освіти

Завдання:

Ви проводите моніторинг ефективності інклюзивного навчання у вашій школі. Які методи оцінки результатів ви будете використовувати для учнів з особливими освітніми потребами?

Запитання:

- Як ви оцінюєте академічні досягнення учнів в інклюзивному класі?
- Як оцінюєте соціальну адаптацію учнів з особливими потребами?
- Які інструменти та методи моніторингу найбільш ефективні для аналізу результатів інклюзивного навчання?

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ (ІНДИВІДУАЛЬНОЇ) РОБОТИ

1. Аналіз концепції інклюзивної освіти: світовий та український контексти.
2. Принципи інклюзивної освіти та їх впровадження в навчальний процес.
3. Роль інклюзії в забезпеченні рівних можливостей для всіх учнів.
4. Інклюзивна освіта як стратегія сталого розвитку суспільства.
5. Порівняльний аналіз моделей інклюзивної освіти в різних країнах.
6. Визначення інклюзивного середовища та його складові.
7. Основні чинники, які впливають на розвиток інклюзивної освіти.

8. Законодавчі ініціативи щодо впровадження інклюзивної освіти в Україні.

9. Технології та методи, що підтримують інклюзивне навчання.

10. Виклики та перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні.

11. Аналіз проблем навчання учнів з порушеннями слуху в інклюзивному класі.

12. Адаптація навчальних матеріалів для учнів з порушеннями зору.

13. Методики навчання учнів з порушеннями опорно-рухового апарату.

14. Розвиток соціальних навичок у учнів з аутизмом через інклюзивне навчання.

15. Проблеми та рішення для навчання учнів з психічними порушеннями в інклюзивному середовищі.

16. Вплив інклюзивної освіти на розвиток учнів з різними порушеннями.

17. Психологічні аспекти навчання учнів з особливими потребами.

18. Використання асистивних технологій для учнів з порушеннями слуху та зору.

19. Специфіка адаптації програм і методів для учнів з інтелектуальними порушеннями.

20. Особливості проведення тестувань та оцінювання результатів навчання учнів з особливими потребами.

21. Роль вчителя в організації інклюзивного навчального процесу.

22. Спеціальні педагогічні стратегії для роботи з учнями з особливими потребами.

23. Підготовка педагогів до роботи в інклюзивних класах: підвищення кваліфікації.

24. Роль асистентів вчителів у забезпеченні інклюзивного навчання.

25. Розвиток педагогічної культури у взаємодії з учнями з особливими потребами.

26. Інклюзивні методики викладання та їх адаптація під різні види інвалідності.

27. Формування командної роботи вчителів, асистентів і психологів у процесі інклюзії.

28. Психологічний супровід педагогів у роботі з учнями з особливими потребами.

29. Використання інклюзивних підходів у вихованні та розвитку учнів.

30. Стратегії підтримки педагогів при роботі з дітьми з аутизмом та іншими психічними порушеннями.

31. Адаптація навчальних планів і програм для учнів з особливими потребами.

32. Стратегії адаптації матеріалів та інструментів для учнів з порушеннями зору.

33. Способи адаптації фізичного простору класу для учнів з інвалідністю.

34. Роль індивідуалізації в навчальному процесі для учнів з особливими потребами.

35. Використання допоміжних технологій для учнів з порушеннями слуху та зору.

36. Методи розробки інклюзивних завдань і вправ для різних категорій учнів.

37. Підготовка вчителя до викладання в умовах інклюзивного класу.

38. Використання групових форм навчання для забезпечення інклюзивності.

39. Способи адаптації тестових завдань для учнів з особливими потребами.

40. Роль асистентів вчителів у створенні адаптованих умов навчання.

41. Роль батьків у процесі інклюзії: від підтримки до активного залучення.

42. Методи та форми взаємодії педагогів і батьків у процесі інклюзивного навчання.

43. Підтримка батьків учнів з особливими потребами: психологічні та педагогічні аспекти.

44. Інформаційно-консультативні ресурси для батьків учнів з особливими потребами.

45. Проблеми та рішення при роботі з родинами учнів з аутизмом та іншими порушеннями.

46. Психологічна підтримка батьків в умовах інклюзивної освіти.

47. Спільна робота вчителів та батьків у розв'язанні проблем адаптації учнів.

48. Форми організації зустрічей батьків та педагогічного колективу.

49. Роль батьків у створенні позитивного психологічного клімату для учнів з особливими потребами.

50. Програми для залучення батьків до освітнього процесу та їхня роль у соціалізації дітей.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Які основні принципи інклюзивної освіти?

2. Які основні відмінності між традиційним навчанням і інклюзивним навчанням?

3. Які законодавчі ініціативи підтримують інклюзивну освіту в Україні?

4. Як визначається інклюзивне середовище в контексті освіти?

5. Яка роль інклюзивної освіти у розвитку рівних можливостей для всіх учнів?

6. Як міжнародний досвід може допомогти Україні в розбудові інклюзивної освіти?

7. Які технології використовуються для підтримки інклюзивного навчання?

8. Як оцінюється успішність впровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах?

9. Яким чином інклюзивна освіта сприяє соціалізації учнів з особливими освітніми потребами?

10. Які виклики стоять перед педагогічним колективом при впровадженні інклюзивної освіти?

11. Як відбувається адаптація навчальних матеріалів для учнів з порушеннями слуху?

12. Які методи навчання застосовуються для учнів з порушеннями зору?

13. Як організувати навчання для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату в інклюзивному класі?

14. Які труднощі виникають при навчанні учнів з аутизмом у звичайних класах?

15. Як можна адаптувати тестування для учнів з особливими освітніми потребами?

16. Які аспекти навчання учнів з інтелектуальними порушеннями потрібно враховувати?

17. Як інклюзивне навчання впливає на розвиток соціальних навичок учнів з особливими потребами?

18. Які спеціальні технології використовуються для підтримки учнів з порушеннями слуху та зору?

19. Як адаптується фізичне середовище в школі для учнів з обмеженими можливостями?

20. Які специфічні методи та стратегії використовуються при навчанні учнів з психічними порушеннями?

21. Яким чином педагог може підтримати учнів з особливими освітніми потребами?

22. Як підвищення кваліфікації вчителів сприяє ефективності інклюзивного навчання?

23. Які стратегії викладання є найбільш ефективними в умовах інклюзивного навчання?

24. Як педагог може працювати з учнями з порушеннями поведінки в інклюзивному класі?

25. Які психологічні підходи важливі для роботи з дітьми з особливими потребами?

26. Як педагог може адаптувати уроки для різних груп учнів?

27. Яка роль вчителя-асистента в інклюзивному навчанні?

28. Як вчителі можуть організувати групову роботу в інклюзивних класах?

29. Як формувати у педагогів навички для роботи з учнями з аутизмом або іншими психічними порушеннями?

30. Як вчителі можуть взаємодіяти з батьками учнів з особливими потребами для покращення навчання?

31. Як змінюються навчальні плани для учнів з особливими потребами?

32. Які допоміжні технології використовуються для адаптації навчального процесу?

33. Як організувати навчальний процес для учнів з обмеженими фізичними можливостями?

34. Які методи інклюзивного навчання найбільш ефективні для учнів з інтелектуальними порушеннями?

35. Як адаптуються фізичні умови класу для учнів з особливими потребами?

36. Які програми або стратегії можуть бути використані для соціалізації учнів з особливими потребами?

37. Як адаптувати оцінювання результатів навчання для учнів з порушеннями слуху та зору?

38. Які інклюзивні методи можуть бути застосовані в навчанні дітей з аутизмом?

39. Як організувати роботу групи дітей з різними потребами в одному класі?

40. Які інструменти використовуються для адаптації навчальних матеріалів для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату?

41. Як батьки можуть допомогти у процесі адаптації учня з особливими потребами до школи?

42. Як побудувати ефективну комунікацію між школою та батьками учнів з особливими потребами?

43. Яка роль батьків у соціалізації та розвитку учнів з особливими освітніми потребами?

44. Як забезпечити підтримку батьків учнів з порушеннями слуху або зору?

45. Як організувати тренінги та семінари для батьків щодо інклюзивної освіти?

46. Як батьки можуть сприяти розвитку інклюзивної освіти в громаді?

47. Як допомогти батькам зрозуміти специфіку навчання їхньої дитини з інвалідністю?

48. Як сприяти залученню батьків до корекційних програм?

49. Як заохочувати батьків до співпраці з педагогами у процесі розвитку інклюзивної освіти?

50. Як батьки можуть підтримувати учнів з особливими потребами в домашніх умовах?

51. Які стратегії викладання найбільш підходять для інклюзивного класу?

52. Як застосовуються методики індивідуалізації навчання в інклюзивному класі?

53. Яка роль творчих та інтерактивних методів у навчанні учнів з особливими потребами?

54. Як адаптувати існуючі педагогічні стратегії до учнів з різними потребами?

55. Які сучасні педагогічні технології сприяють інклюзивному навчанню?

56. Як формувати у учнів соціальні навички через інклюзивні методики?

57. Яка роль оцінки у процесі навчання учнів з особливими освітніми потребами?

58. Як організувати самостійне навчання для учнів з інвалідністю?

59. Яким чином можна застосовувати диференційовану інструкцію в інклюзивному навчанні?

60. Які методи допомагають учням з порушеннями мовлення досягати успіху в навчанні?

61. Як підготувати педагогічний колектив до роботи з учнями з особливими потребами?

62. Які тренінги необхідні для адміністрації навчальних закладів щодо інклюзивної освіти?

63. Як сформувати інклюзивну культуру в навчальному закладі?

64. Які програми підтримки педагогічних працівників існують для впровадження інклюзивного навчання?

65. Які стратегії використовуються для зниження стресу в педагогічному колективі в умовах інклюзивної освіти?

66. Як організувати роботу асистентів вчителів у інклюзивних класах?

67. Як ефективно залучити колектив до підтримки інклюзивних ініціатив?

68. Які ресурси та матеріали можуть допомогти шкільним колективам у розвитку інклюзивної освіти?

69. Як керівництво школи може сприяти впровадженню інклюзивної освіти?

70. Як керівництво має контролювати та оцінювати процеси інклюзивного навчання?

71. Які критерії можна використовувати для оцінки успішності учнів в інклюзивному навчанні?

72. Як моніторинг може допомогти у вдосконаленні методик інклюзивного навчання?

73. Які інструменти використовуються для оцінки ефективності інклюзивного навчального середовища?

74. Як можна оцінити соціалізацію учнів з особливими потребами?

75. Як оцінюється адаптація учнів до інклюзивного середовища?

76. Як використання цифрових технологій може покращити процес моніторингу в інклюзивній освіті?

77. Як правильно використовувати результати моніторингу для корекції навчальних стратегій?

78. Як зворотний зв'язок від учнів та батьків може впливати на оцінку ефективності інклюзивного навчання?

79. Як оцінюється ефективність навчальних планів для учнів з особливими потребами?

80. Як визначити, що інклюзивна освіта є успішною для учнів з різними порушеннями?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горбатенко, О. В., & Шиян, О. М. (2016). Інклюзивна освіта: теорія і практика (с. 45-78). К.: Літера ЛТД.
2. Гриньова, І. І. (2017). Інклюзивна освіта: від теорії до практики (с. 92-120). Х.: ВД "ІНЖЕК".
3. Дьяків, А. В. (2018). Теорія і практика інклюзивної освіти (с. 30-62). К.: Кондор.
4. Шевченко, І. В., & Литвин, Л. М. (2017). Особливості навчання учнів з порушеннями слуху в інклюзивному класі (с. 88-115). К.: Шкільний світ.
5. Власенко, Н. О., & Андрєєва, О. О. (2016). Психолого-педагогічні аспекти навчання дітей з аутизмом (с. 34-56). Х.: ХДПУ.
6. Постол, І. І. (2019). Адаптація навчального процесу для дітей з порушеннями зору (с. 45-70). К.: МАУП.
7. Мещерякова, Т. І., & Петров, В. І. (2018). Роль педагога в організації інклюзивного навчання (с. 27-51). К.: Абрис.

8. Жукова, Т. В. (2017). Педагогіка інклюзивної освіти (с. 72-98). К.: Кондор.
9. Борисенко, Л. І. (2020). Педагогічні стратегії для роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями (с. 99-122). К.: Просвітник.
10. Шиян, О. М. (2017). Методика адаптації навчальних матеріалів для учнів з особливими потребами (с. 53-80). К.: Літера ЛТД.
11. Климова, І. А. (2016). Адаптація освітніх програм для дітей з обмеженими можливостями здоров'я (с. 24-49). Одеса: Астропринт.
12. Литвинова, І. П. (2018). Принципи адаптації фізичного середовища для учнів з обмеженими можливостями (с. 33-60). Харків: ХДПУ.
13. Герасимова, О. І. (2019). Роль батьків у процесі інклюзивного навчання (с. 45-70). К.: МОН України.
14. Кравчук, В. В. (2018). Взаємодія педагогів і батьків в умовах інклюзивної освіти (с. 56-78). К.: Педпреса.
15. Тимошенко, Л. В. (2020). Організація співпраці з родинами учнів з

особливими потребами (с. 72-101). Х.: ХДПУ.

16. Солдатова, Т. П. (2016). Інклюзивні методики навчання: навч. посіб. (с. 40-68). К.: МОН України.

17. Луценко, І. В. (2019). Інклюзивне навчання: методи та стратегії (с. 98-121). К.: Шкільний світ.

18. Воробйова, О. В. (2018). Використання інтерактивних методів у інклюзивному навчанні (с. 33-58). Львів: Світ.

19. Григоренко, Ю. І. (2017). Підготовка педагогічного колективу до роботи з дітьми з особливими потребами (с. 70-90). Х.: ВД "Ранок".

20. Мартиненко, Л. О. (2020). Підготовка вчителів до інклюзивного навчання (с. 41-64). К.: Аверс.

21. Бабенко, В. М. (2018). Підготовка шкільних колективів до роботи в інклюзивному середовищі (с. 85-109). Харків: Видавництво ХНУ.

22. Дяченко, О. В. (2019). Моніторинг якості інклюзивної освіти: методи та інструменти (с. 23-49). К.:

КОНДОР.

23. Тимченко, О. І. (2017). Оцінка успішності учнів в інклюзивному навчанні (с. 67-92). Харків: ХДПУ.

24. Литвинова, А. І. (2018). Моніторинг розвитку учнів з особливими потребами в інклюзивному середовищі (с. 35-59). Одеса: Астропринт.

25. Пономарьова М. С. Професійна освіта: термінологія, стратегія розвитку освітньої діяльності, проблеми інновації [Текст] / М. С. Пономарьова, С. А. Золотарьова, А. Засядьков // Вісник науки та освіти. - 2024. - № 5 (23). - С. 1312-1331

26. Пономарьова, М. С. Порівняльний аналіз освітнього процесу вищої школи Швеції та України [Текст] / М. Пономарьова, С. Золотарьова, А. Засядьков // Вісник науки та освіти. - 2024. - № 1 (19). - С. 1174-1191

27. Жибак М.М., Пономарьова М.С. Посилення конкурентоспроможності та іміджу в закладах вищої освіти як важливий складник освітнього менеджменту / Журнал з менеджменту, економіки та технологій, № 2, 2024. С. 74-85

28. Пономарьова М.С. Теоретико-методологічний механізм архітектури системи управління структур агробізнесу в Україні / Журнал з менеджменту, економіки та технологій, № 1, 2024 С. 139-150.

29. Ponomarova M. Determination of the cellulose-and lipid-containing components influence on the extrudate technological indicators [Electronic resource] / I. Petik, O. Litvinenko, S. Stankevych, I. Zabrodina, M. Ponomarova, O. Kotliar, O. Myhalenko, T. Pidpala, G. Danylchuk // Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. - 2024. - Vol. 2, Issue 6-128. - P. 6-13. - DOI 10.15587/1729-4061.2024.301843. (Scopus).

30. Ponomarova M. Integration of the educational process in higher education with digital technologies [Electronic resource] / S. Zolotarova, M. Ponomarova, S. Stankevych, V. Novikova, A. Zolotarov // Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. - 2024. - Issue 3. - P. 149-156. - DOI 10.33271/nvngu/2024-3/149. – (Scopus).

31. Ponomarova, M., Stankevych, S., Gorbunov, K., Zabrodina, I., Zolotarov, A. Identification of the oxidation and hydrolysis

products content influence on the rapeseed oil oxidation induction period Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 2024, 4(6(130)), pp. 6–13. doi.org/10.15587/1729-4061.2024.308907 (Scopus).

32. Пономарьова М., Євсюков О., Золотарьова С. Розвиток та перспективи професійної освіти у сільському господарстві / Наукові інновації та передові технології. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-507-517](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-507-517). (журнал, Україна, українська).

33. Пономарьова М.С. Зайнятість працівників закладів освіти та їх потенціал на ринку праці Вісник профосвіти. Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області. 2023/2/3. С. 15-18. (журнал, Україна, українська).

34. Пономарьова М.С., Золотарьова С.А., Євсюков О.Ф Використання професійно-освітніх компонентів та Soft-skills у сучасних моделях педагогічному менеджменту. Вісник науки та освіти, № 12(18) (2023). [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)). (журнал, Україна, українська).

35. Lomovskykh O., Ponomarova M., Chip L., Krivosheya E., Lisova Management and organizational and economic conditions of strengthening the marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agro business // Financial and credit activities: problems of theory and practice, номер 2 (37), стор. 263-270, 2021 р. (Web of Science).

36. Інклюзивна освіта як предмет наукових досліджень та вектор стратегічних рішень освітнього середовища [Текст] / О. Ф. Євсюков, М. С. Пономарьова, С. А. Золотарьова, А. О. Засядьвовк // Вісник науки та освіти. Серія: Філологія Педагогіка. Соціологія, Культура і мистецтво. Історія і археологія. - 2023. - № 6 (12). - С. 338-353. - DOI [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-338-353](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-338-353). -

Нормативно-правове забезпечення

1. Конституція України (1996).
Стаття 53. Забезпечення права на освіту для всіх громадян України.
Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

2. Закон України "Про освіту" (2017). Стаття 12. Право на інклюзивну освіту для осіб з особливими освітніми потребами.

Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

3. Закон України "Про вищу освіту" (2014). Стаття 69. Рівний доступ до вищої освіти для осіб з особливими потребами.

Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

4. Закон України "Про спеціальну освіту" (2009). Правові підходи до організації спеціальної освіти для осіб з особливими потребами.

Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

5. Закон України "Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні" (2005). Основні принципи реабілітації та доступу до освіти для осіб з інвалідністю. Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у

зкладах загальної середньої освіти" (2011).
Організація інклюзивного навчання в
загальноосвітніх школах.
Кабінет Міністрів України. Retrieved from
<https://www.kmu.gov.ua>

7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Пріоритети розвитку освіти для всіх верств населення, зокрема осіб з обмеженими можливостями.

Міністерство освіти і науки України.
Retrieved from <https://mon.gov.ua>

8. План заходів щодо реалізації інклюзивної освіти в Україні (2019). Кроки для впровадження інклюзивної освіти на всіх рівнях освіти.
Міністерство освіти і науки України.
Retrieved from <https://mon.gov.ua>

9. Державний стандарт початкової освіти. Визначення вимог до навчання учнів початкової школи, включаючи учнів з особливими освітніми потребами.
Міністерство освіти і науки України.
Retrieved from <https://mon.gov.ua>

10. Кодекс законів про працю України. Рівні права осіб з інвалідністю на

участь у трудовому процесі, включаючи освіту.

Верховна Рада України. Retrieved from <http://www.rada.gov.ua>

11. Порядок проведення атестації педагогічних працівників в умовах інклюзивної освіти (МОН України). Процедура атестації вчителів, які працюють з учнями з особливими потребами. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

12. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр" (2018). Правила створення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів. Міністерство освіти і науки України. Retrieved from <https://mon.gov.ua>

13. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2008). Гарантії права на інклюзивну освіту для осіб з інвалідністю. ООН. Retrieved from <https://www.un.org>

Рекомендований список ресурсів і сайтів

Офіційні ресурси Міністерства освіти України

- Перелік рекомендованих підручників доступний на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua>
- Портал «Електронна бібліотека Інституту модернізації змісту освіти»: <https://imzo.gov.ua/elektronna-biblioteka/>

Міжнародні ресурси

UNESCO (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури):

- Ресурси для інклюзивної освіти: <https://en.unesco.org/themes/inclusion-in-education>

UNICEF (Дитячий фонд ООН):

- Матеріали для дітей з особливими освітніми потребами: <https://www.unicef.org/education>

WIPO (Всесвітня організація інтелектуальної власності):

- DAISY книги для людей із порушеннями зору: <https://www.daisy.org/>

- Програма “Accessible Books Consortium” від WIPO: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_1054.pdf

Регіональні та спеціалізовані ресурси
European Agency for Special Needs and Inclusive Education:

- <https://www.european-agency.org/>
Global Partnership for Education (GPE):

- Навчальні матеріали та підручники: <https://www.globalpartnership.org/>

International Board on Books for Young People (IBBY):

- Книги для дітей із особливими потребами: <https://www.ibby.org/>

Bookshare:

- Онлайн-бібліотека для осіб із порушеннями читання: <https://www.bookshare.org/>

Інші освітні ресурси

- **Coursera** або **Khan Academy:** Безкоштовні курси та матеріали, які можуть бути використані для інтеграції в навчальний процес:

- <https://www.coursera.org/>
- <https://www.khanacademy.org/>

Ресурси для адаптації матеріалів

- **DAISY Consortium:** Ресурси для створення доступних форматів підручників: <https://www.daisy.org/>

- **Adobe Acrobat:** Інструмент для створення PDF-файлів із доступними функціями: <https://www.adobe.com/acrobat/>

ПРИКЛАД УРОКУ 1

Тема заняття (уроку): "Професійний розвиток та освіта"

Тип: Комбінований (лекція + практичне заняття)

Тривалість: 50 хвилин

Мета:

- Ознайомити учнів з поняттям професійного розвитку та його значенням у сучасному суспільстві.
- Розвивати навички самостійного вибору професії та планування професійного розвитку.
- Показати зв'язок між освітою та професійним ростом, а також важливість безперервного навчання.

Завдання уроку:

1. Ознайомити учнів з поняттям "професійний розвиток".
2. Пояснити важливість безперервної освіти для досягнення кар'єрних цілей.
3. Розвинути навички планування

кар'єрного шляху та вибору професії.

4. Заохотити учнів до саморозвитку і навчання протягом усього життя.

Ресурси:

- Презентація PowerPoint.
- Таблиці з описами професій.
- Тактильні картки з символами професій.
- Аудіоматеріали з описами різних професій (для учнів з порушеннями слуху чи зору).
- Ігрові картки для обговорення кар'єрних планів.

Структура уроку:

1. Організаційний момент (5 хвилин):

- Привітання учнів.
- Оголошення теми та мети уроку.
- Запитання для активації: "Що таке професія?" та "Чому важливо мати професійний розвиток?"

2. Введення в тему (10 хвилин):

- **Теоретична частина:**
 - Викладач пояснює поняття **професійного розвитку**: це процес постійного набуття нових знань та навичок

для досягнення кар'єрних цілей.

- Ознайомлення з різними шляхами професійного розвитку: через освіту, курси підвищення кваліфікації, практичний досвід.

- Важливість освіти для професійного розвитку. Обговорення зв'язку між вибором професії і навчанням у відповідних освітніх закладах.

Адаптація для учнів з особливими потребами:

- Використання **аудіо** для учнів з порушеннями зору, щоб пояснити професії через звуки або історії людей, що працюють в різних сферах.

- Для учнів з порушеннями слуху можна показати відео з субтитрами або провести презентацію через тактильні картки.

3. Практична частина (15 хвилин):

- **Групова робота:**

- Студенти обирають одну професію з наданого списку та визначають, які навички необхідні для її виконання. Вони повинні скласти план професійного розвитку для цієї професії.

- Для учнів з порушеннями зору використовуються тактильні картки, на яких зображені різні професії.

- **Виконання практичного завдання:** скласти кар'єрний план для вибраної професії (наприклад, як стати лікарем або інженером).

Адаптація для учнів з особливими потребами:

- Для учнів з порушеннями слуху надаються **додаткові візуальні ресурси** (картки, схеми).

- Для учнів з обмеженими фізичними можливостями може бути надано **письмове завдання** або допомога від асистента.

4. Презентація результатів роботи (5 хвилин):

- Кожна група або індивідуальний учень представляє свій план розвитку для обраної професії.

- Обговорення планів і можливих шляхів досягнення цілей.

5. Підсумки уроку (15 хвилин):

- Підсумок основних моментів уроку:

- Розуміння значення професійного розвитку.
- Знання, як вибір професії пов'язаний з навчанням та розвитком.
- Запитання для закріплення:
- Як ви бачите своє професійне майбутнє?
- Які навички для цього потрібно розвивати?

6. Домашнє завдання:

- Написати **план професійного розвитку** для обраної професії.
- Описати, які етапи освіти та практики потрібні для реалізації цього плану.

Оцінювання:

- Оцінка активності та участі в груповій роботі.
- Оцінка чіткої презентації та аргументації вибору кар'єрного плану.
- Оцінка домашнього завдання за відповідністю завданню та креативним підходом.

Адаптація для учнів з особливими потребами:

- Використання **допоміжних**

технологій для учнів з порушеннями зору (великі шрифти, голосові підказки).

- Використання **візуальних матеріалів** для учнів з порушеннями слуху.

- **Доступні завдання для учнів з обмеженими можливостями руху** через інтерактивні елементи на планшетах чи комп'ютерах.

ПРИКЛАД УРОКУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Тема уроку: "Агровиробництво"

Тип уроку: Комбінований

Тривалість: 50 хвилин

Мета:

- Ознайомити учнів з основними поняттями агровиробництва.
- Пояснити основні види сільськогосподарської діяльності.
- Розвивати уявлення про процеси вирощування рослин і тварин у сільському господарстві.

Завдання для учнів:

1. Ознайомити учнів з основними поняттями агровиробництва.
2. Пояснити значення агровиробництва для забезпечення потреб людини в продуктах харчування.
3. Ознайомити з різними видами сільськогосподарських культур та тварин.

Ресурси:

- Тактильні моделі рослин та тварин (розмірні фігури, що можна тримати в руках).

- Аудіопрезентація або відео з описом агровиробництва, з можливістю текстових субтитрів для забезпечення доступу.

- Картки з тактильними позначеннями та малюнками (набір для сприйняття тактильними відчуттями).

- Спеціальні карти або діаграми, що можна доторкатися для пояснення процесів в агровиробництві.

План уроку:

1. Організаційний момент (5 хвилин):

- Привітання учнів, визначення мети уроку.

- Визначення поняття **агровиробництво**.

- Агровиробництво - це виробництво продуктів сільського господарства: вирощування рослин (зернових, овочів, фруктів) і тварин (молочних, м'ясних).

2. Теоретична частина (10 хвилин):

- **Тема:** Що таке агровиробництво?
- **Основні види агровиробництва:** рослинництво та тваринництво.
 - Описати, як люди вирощують різні види сільськогосподарських культур (пшениця, картопля, овочі) та займаються тваринництвом (великою рогатою худобою, свинями, птахами).
 - Для кожного виду використовувати **тактильні моделі**. Наприклад, можна дати дітям **моделі пшениці** чи **пластикових тварин** для ознайомлення з ними.
- **Аудіопрезентація** або **відео з описом** агровиробництва (при наявності). У цьому матеріалі потрібно детально розповісти, як відбуваються основні етапи вирощування культур та утримання тварин.

3. Практична частина (20 хвилин):

- **Групова робота:** Роздати учням **тактильні картки** з малюнками рослин і тварин.
 - Попросити їх наосліп визначити, що це за об'єкти (пшениця, картопля, корова, курка) і як вони використовуються в агровиробництві.

- Зробити невелике обговорення в класі про кожну картку, що на ній зображено, як цей продукт використовують у житті.

- **Завдання для учнів:** За допомогою моделей рослин та тварин обговорити, чому важливо займатися агровиробництвом, і як це допомагає людині.

4. Аналіз процесів агровиробництва (5 хвилин):

- Використовувати **тактильні карти** для показу циклів вирощування рослин (посів, зростання, збір врожаю).

- Визначити, як люди вирощують рослини та утримують тварин, що потрібне для цього (світло, вода, ґрунт для рослин, корм і догляд для тварин).

5. Підсумки уроку (10 хвилин):

- Підсумувати, що таке агровиробництво, як воно допомагає людині і в чому його важливість.

- Задати питання для закріплення:

- Що таке агровиробництво?

- Які види агровиробництва ви знаєте?

○ Як вирощуються рослини? Як утримуються тварини?

Домашнє завдання:

Написати або розповісти коротке есе на тему: **"Яку роль відіграє агровиробництво в житті людей?"**. Для учнів з порушеннями зору, завдання можна адаптувати через створення тактильних малюнків або використання аудіозаписів.

Оцінювання:

- Оцінка активності учнів під час групової роботи та відповіді на питання.
- Оцінка правильності виконання завдання за допомогою тактильних моделей.
- Оцінка домашнього завдання за обраним методом (розповідь або есе).

Адаптації для учнів з порушеннями зору:

- Використовувати **тактильні матеріали**, які дозволяють учням відчувати форми рослин, тварин та інших об'єктів.
- Для кожного учня мати **тактильні картки** з відповідними зображеннями та короткими описами.

- Під час пояснення матеріалу застосовувати **гучні описи** кожного етапу агровиробництва.

- Використовувати **спеціальне програмне забезпечення** для учнів з порушеннями зору, яке допомагає їм працювати з текстовими і графічними матеріалами.

ЗМІСТ

Вступ	4
Мета і завдання навчальної дисципліни	5
Програма навчальної дисципліни	8
Завдання для практичних занять	24
Теми для самостійної (індивідуальної) роботи	30
Питання для підсумкового контролю	35
Рекомендована література	44
<i>Нормативно-правове забезпечення</i>	50
<i>Рекомендований список ресурсів і сайтів</i>	54
Додаток А	57
Додаток Б	63

Укладачі:

Моїсєєва Наталія Іванівна

Пономарьова Марина Сергіївна

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

навчально-методичний посібник до
самостійного (дистанційного) вивчення
дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти денної та заочної форм
навчання спеціальності *015 Професійна
освіта (аграрне виробництво, переробка
сільськогосподарської продукції та
харчові технології)*

Комп'ютерний набір і верстка М.С. Пономарьова

Підп. до друку _____ 2024 р. Формат 60x841/16. Гарнітура
Таймс. Друк офсет. обсяг: 3,2 ум.-друк. арк.; 3,4 обл.-вид. арк.